

Nieuwsbrief Spanje, Portugal & Latijns-Amerika

Kwartaal 2 – 2004 (uitgave 1 april 2004)

Index pag. 2

- Portugese energiesector trekt grote multinationals aan
- Euro 2004 nadert!
- Kansrijke Portugese sectoren - handelsmissie
- Hoop aan de horizon voor Braziliaanse economie

pag. 3

- Braziliaanse sectoren in opbouw
- Opschudding in Braziliaanse biersector
- Ahold Brazilië verkoopt supermarktketen Bompreço
- Positieve balans carnaval 2004
- Herstel Argentijnse economie
- Argentinië betaalt IMF

pag. 4

- Mexico: meer handel met EU
- Unilever verkoopt Mexicaanse dochter
- Mexico gastland voor World Water Forum
- Mexicaanse lente-intocht
- Chili: Vrijhandelsakkoorden werpen vruchten af
- Chileense kanssectoren

pag. 5

- Chileens Pumalin natuurpark
- Geselecteerde weblinks
- Verantwoording
- Transfer Nieuws
- Colofon

SPANJE

Verkiezingsoverwinning Spaanse socialisten

Na de grote schok die de bomaanslagen in Madrid drie dagen eerder hadden veroorzaakt, sloeg ook de verkiezingsoverwinning van de socialisten onder leiding van José Luis Rodríguez Zapatero van 14 maart hevig in. Terwijl de Spanjaarden door velen in de haast veroordeeld werden voor het toegeven aan terreur, bestaat de werkelijke achtergrond uit vele diepere redenen. De bomaanslagen van 11 maart waren de gewelddadigste aanval die Spanje heeft beleefd na de burgeroorlog van 1936-39. De PP van José María Aznar beschuldigde direct de Baskische terreurbeweging ETA, terwijl al het latere bewijs in de richting van Islamitische terroristen wees. Deze stuntelige beschuldiging in combinatie met twijfels over Aznars steun in de oorlog tegen Irak heeft de verkiezingen sterk beïnvloed. Wat echter ook mee heeft gespeeld was de hogere verkiezingsopkomst. De emotionele uitwerking van de aanslagen schijnt veel meer Spanjaarden te hebben gemotiveerd om te stemmen dan anders het geval zou zijn geweest. Het merendeel van deze kiezers steunde de socialistische partij. Andere redenen voor de overwinning van de socialisten waren de deelname van ruim 2 miljoen jonge kiezers die voor het eerst hun stem uit mochten brengen en de onvrede van de Catalanen en Basken met het beleid van Aznar. De nieuwe regering van Zapatero zal vanaf april een frisse wind doen waaien door het Spaanse politieke etablissement. De verwachtingen zijn over het algemeen zeer positief. De belangrijkste thema's die Zapatero wil gaan uitvoeren betreffen een verdere integratie van Spanje binnen de EU, meer investeringen in veiligheid en onderwijs, en meer dialoog met de regionale politieke partijen.

Spanje: Grote vraag voorzieningen ouderen

De Spaans markt voor ouderenzorg, revalidatie-hulpmiddelen en woonvoorzieningen voor ouderen blijft sterk stijgen. Er bestaat veel behoefte aan kwalitatief hoogwaardige producten én diensten. Dit wordt geïllustreerd door het initiatief van zorgorganisatie De Wielborgh uit Dordrecht en ontwikkelaar Procapital, die in de Zuid-Spaanse regio Andalusië een woonzorgpark zullen opzetten. De 250 woningen zijn bestemd voor Nederlanders van 55 jaar en ouder, waarbij comfort en kwaliteit van leven centraal zullen staan, zodat de bewoners tot hun overlijden in hun huis kunnen blijven wonen. Volgens De Wielborgh zijn deze woningen zeer gewild. Voor Spanje zouden zich al 65 geïnteresseerden hebben gemeld, terwijl het project nog geen enkele promotie heeft gekregen. De eerste woningen zullen in 2006 worden opgeleverd. Het woonzorgpark komt op een prachtige plek te liggen in de buurt van het kustplaatsje La Antilla, aan de westzijde van de Costa de la Luz, die uitkijkt op een nationaal natuur-natuurgebied en de zee. Er zullen villa's en appartementen worden gebouwd die levensloop-bestendig zijn en een woonkeurmerk hebben. Rondom het park zijn diverse voorzieningen aanwezig, zoals een ziekenhuis, dorpjes met winkels en verschillende golfbanen en het vliegveld ligt op minder dan een uur rijden. De Wielborgh heeft in Nederland al diverse kwaliteitskeurmerken verworven. Ook in Spanje kunnen diensten die vergoed worden door de AWBZ of de ziektekostenverzekering zonder probleem geleverd worden.

Het project past in de sterk stijgende vraag van Europeanen die op een comfortabele manier oud willen worden in de Spaanse zon. Er staat een groot aantal investeringsprojecten op stapel van Spaanse, Duitse, Engelse en Scandinavische (bouw)groepen.

PORTUGAL

Portugese energiesector trekt grote multinationals aan

De vice-president van Shell Solar, Hans Willemsen, is ervan overtuigd dat Portugal een enorm potentieel heeft op het gebied van zonne-energie. Om hiervan te profiteren heeft Shell Solar de productie van monokristallijne en multikristallijne panelen voor de productie van elektriciteit, die bestemd was voor Nederland en Duitsland, verplaatst naar Évora in Portugal. De multinational verwacht een jaarlijkse productie van 17 megawatt en heeft al een akkoord gesloten met het Portugese bedrijf AJ Lobo dat met 80 werknemers de productie van de panelen op zich zal nemen. Naast Shell Solar wil ook BP inspringen op de mogelijkheden die de Portugese energiesector biedt. Het concern onderhandelt met het Portugese Agentschap voor Investerings - API - over de bouw van de grootste fotovoltaïsche centrale ter wereld (64 megawatt) die zal worden neergezet in Moura. De waarde van het project zal € 250 miljoen bedragen.

Euro 2004 nadert!

Op 12 juni is het zo ver! Het Europese Kampioenschap voetbal zal van start gaan in Portugal. Gilberto Madaíl, voorzitter van de raad van bestuur van Euro 2004, heeft zijn volle vertrouwen op een succesvol evenement uitgesproken. Tevens is hij ervan overtuigd dat Euro 2004 een grote kans is om Portugal aan de hele wereld te introduceren. De openingsceremonie zal plaatsvinden op 12 juni in het Estádio do Dragão, in Porto. Gilberto Madaíl heeft bevestigd dat het een van de hoogtepunten zal zijn van het evenement. De sluitingsplechtigheid zal plaatsvinden op 4 juli in het Estádio da Luz, op de dag van de finale. Voorafgaand aan het EK speelt het Nederlandse elftal op 5 juni een oefenduel tegen Ierland. Aanvankelijk was Zuid-Afrika als tegenstander van Nederland ingepland. Dit kan echter niet doorgaan aangezien dit land in dezelfde periode een WK-Kwalificatiewedstrijd tegen de Kaapverdische Eilanden speelt. Nederland is al 19 keer tegen Ierland uitgekomen en staat er het best voor. De wedstrijd van 2001 ligt iedereen echter nog vers in het geheugen. Toen verloor Nederland met 1-0 en was daardoor uitgeschakeld voor het WK 2002.

Kansrijke Portugese sectoren - handelsmissie

Volgens een bericht van het Ministerie van Economie heeft API, het Portugese Agentschap voor Investerings, sinds november 2002 voor ruim € 1 miljard aan investeringen aangetrokken. De sector waarin het meest werd geïnvesteerd was de automobielindustrie en daarnaast haalden de olieraffinage, papier en voedselverwerkende industrie nieuwe investeringen binnen.

De API, heeft drie nieuwe prioriteitsectoren aangegeven voor het aantrekken van directe buitenlandse investeringen, te weten:

- **Technologie:** De president van API, de heer Miguel Cadilhe, hoopt op de bouw van een 'technology of excellence campus', die door een internationale universiteit met een grote reputatie op dit gebied ondersteund wordt.
- **Gezondheid:** Door middel van het opzetten van 'clinics of excellence' wordt de Portugese gezondheidszorg gestimuleerd en internationaal aanzien verkregen.
- **Bosbouw:** Hierbij speelt een belangrijke rol dat zowel Portugese als buitenlandse investeerders financieel gesteund kunnen worden via het Bosbouwfonds. Dit fonds is opgezet na de dramatische bosbranden in 2003.

Naast de bovenstaande sectoren en het grote evenement Euro 2004 heeft Portugal nog veel meer te bieden. Om in te springen op de vele mogelijkheden voor het Nederlandse bedrijfsleven, organiseert TRANSFER in samenwerking met de Kamers van Koophandel van Noord-Nederland half november een handelsmissie. Voor meer informatie kunt u terecht op onze website of contact opnemen met mw Margreet Lazonder, manager internationale handel, mlazonder@leeuwarden.kvk.nl.

LATIJS-AMERIKA

Hoop aan de horizon voor Braziliaanse economie

Brazilië heeft in 2003 vrijwel geen economische groei vertoond. Na een reeks van herstructurerings en nieuwe investeringsprojecten glooit er weer hoop aan de horizon op de middellange en lange termijn. Naar verwachting zullen de Amerikaanse en Europese economie in 2004 aantrekken, wat een positief effect zal hebben op de Braziliaanse economie. Deze zal naar verwachting de komende jaren met circa 3,5% per jaar groeien. Duidelijk is dat het belang van Brazilië in de internationale handel de komende jaren toe zal gaan nemen. Om de groeiverwachtingen waar te kunnen maken, zullen de nodige investeringen in de infrastructuur moeten worden gedaan. Alleen met een up-to-date infrastructuur zal een duurzame groei van de Braziliaanse economie mogelijk zijn. Daarnaast zal

Brazilië een duidelijk en succesvol exportbeleid moeten ontwikkelen en implementeren om minder afhankelijk te worden van buitenlandse investeringen en van het Internationale Monetaire Fonds (IMF). Specialisten schatten dat er voor een grotere onafhankelijkheid handelsoverschotten nodig zijn van circa US\$ 20 miljard op jaarbasis (2003: US\$ 17 miljard).

Braziliaanse sectoren in opbouw

Momenteel zijn de volgende drie sectoren bijzonder belangrijk voor de Braziliaanse economie: de agro-industrie, auto-industrie en de bouwsector.

Het belang van de agro-industrie voor de Braziliaanse economie is in 2003 toegenomen; deze sector is inmiddels verantwoordelijk voor circa 33% van het Braziliaanse Bruto Binnenlandse Product.

De Braziliaanse auto-industrie is positief gestemd over de export ontwikkelingen. In 2003 vertoonde de export een groei van 44%! Naar verwachting zal de export in absolute zin verder groeien. Alleen al naar Mexico en Chili zullen tot 2006 circa 900.000 auto's worden geëxporteerd.

De overheid heeft diverse maatregelen aangekondigd die de bouwsector (met name woningbouw en stadssanering) een stimulans moeten geven. Zo zal de Braziliaanse bank Caixa Econômica Federal de beschikking krijgen over 76% meer middelen om uit te lenen voor de realisatie van woningbouwprojecten.

Opschudding in Braziliaanse biersector

Het Belgische Interbrew heeft aangekondigd de grootste Braziliaanse bierbrouwer AmBev (merken: Antartica, Bohemia, Brahma en Skol) over te nemen. Door deze overname zal de grootste bierproducent ter wereld ontstaan, met een jaaromzet van US\$ 13,9 miljard en een marktwarde van US\$ 23 miljard. De nieuwe onderneming heeft een marktaandeel van 15%, exploiteert fabrieken in 36 landen en voert meer dan 200 merken in 140 landen. In Brazilië wordt overigens niet van een overname, maar van een fusie gesproken.

In de Braziliaanse biersector is een felle strijd gaande tussen Schincariol (merk Nova Schin) en AmBev (merk Brahma). Schincariol is veel kleiner dan AmBev, maar is de afgelopen maanden aanzienlijk gegroeid door een uitgekende marketingcampagne. Medio maart is samba artiest Zeca Pagodinho "overgelopen" van Nova Schin naar Brahma. Sindsdien geeft Schincariol zoals ze zelf stelt "tips" in advertenties aan het Belgische Brahma. In de trant van: "Probeer eens 100% van de winst in het land van herkomst te investeren" en "Probeer eens nieuwe fabrieken in Brazilië op te zetten, die werkgelegenheid creëren voor de Braziliaanse bevolking en ontwikkeling betekenen voor de Braziliaanse steden en heel belangrijk Braziliaans bier produceren".

Ahold Brazilië verkoopt supermarktketen

Na lange tijd is Ahold er in geslaagd haar Braziliaanse activiteiten te verkopen. Wal Mart heeft supermarkt-keten Bompreço voor US\$ 300 mln overgenomen van Ahold. Tevens heeft Ahold "creditcard" Hipercard verkocht voor circa US\$ 200 mln aan de bank Unibanco. Hipercard is een credit card die door 2,3 mln klanten uit Noordoost Brazilië wordt gebruikt in meer dan 61.000 winkels.

Positieve balans carnaval 2004 in Salvador

De gemeente Salvador kijkt tevreden terug op het carnaval van 2004. Het carnaval dat traditiegetrouw 5 dagen duurt, heeft in 2004 circa één miljoen bezoekers getrokken en is volgens de politie zonder noemenswaardige incidenten verlopen.

Volgens de voorzitter van de toeristenvereniging Emtursa, Eliana Dumêt, is er gedurende het carnaval circa R\$ 900 miljoen omgezet in Salvador (hotels, entree, snacks, kostuums, etc). Dit is een groei van 5% ten opzichte van 2003. De bezettingsgraad in hotels en herbergen was gedurende het carnaval circa 92%.

Herstel Argentijnse economie

Zoals reeds vermeld in de vorige nieuwsbrief is de Argentijnse economie zich sterk aan het herstellen van de zware economische crisis die eind 2001 ontstond. Veel Europese bedrijven die in Argentinië gevestigd zijn hebben het jaar 2003 met een goed bedrijfsresultaat afgesloten. De belangrijkste sector die aan het herstel van de Argentijnse economie heeft bijgedragen is de landbouw. De exportcijfers van agrarische producten zijn gedurende de periode van januari tot en met augustus 2003 met 27% gestegen. De soja-export is in deze periode vrijwel verdubbeld. Andere groeisectoren die meehelpten aan het herstel zijn: Rund- en kippenvlees, honing, zonnebloemolie en fruit.

Argentinië betaalt US\$ 3.1 miljard aan IMF

De Argentijnse regering en het IMF hebben een akkoord bereikt over de terugbetaling van US\$ 3,1 miljard. Het akkoord is tot stand gekomen na langdurig overleg tussen de twee partijen. De Argentijnse economie is, voor het eerst in vier jaar, met 8,7% gegroeid. Het BBP was in december 2003 10,9% hoger dan in dezelfde maand van het jaar daarvoor. Het herstel van de Argentijnse economie is grotendeels te danken aan de zeer positieve ontwikkeling van de landbouwsector en aan de export. Het vertrouwen van de consumenten is met 50% gegroeid ten opzichte van het voorgaande jaar. Volgens vele voorspellingen zal 2004 een groei-jaar zijn, met een economische groei van 4 tot 6%.

Mexico: meer handel met Europese Unie

Als gevolg van het in 1999 gesloten vrijhandelsakkoord tussen Mexico en de Europese Unie is in de daaropvolgende drie jaar de onderlinge handel tussen beide regio's met 25% gegroeid. De Mexicaanse export naar de EU nam toe met 18% en bovendien steeg de import uit de EU met 28%. Verder groeide het aantal Mexicaanse bedrijven met Europees kapitaal van 4.455 in september 2000 tot 5.688 in juni 2003.

Unilever verkoopt Mexicaanse dochter

Unilever heeft in maart de verkoop van een van haar Mexicaanse dochterondernemingen aangekondigd. Het gaat om een producent van eetbare oliën en frituurvet van de merken Capullo, Mazola en Inca. Het bedrijf had in 2003 in Mexico een omzet van US\$ 124 miljoen. Het voedings- en wasmiddelenconcern heeft het voor US\$ 110 miljoen verkocht aan een Mexicaanse dochter van Associated British Foods en zal de overnamesom in contanten ontvangen. Hoewel de goedkeuring van de regelgevende instanties nog afgewacht wordt, zal de overname volgens Unilever binnen twee maanden afgerond zijn. Er is bekend gemaakt dat er geen personeel overgeplaatst zal worden.

Mexico gastland voor World Water Forum

Het vierde World Water Forum zal in 2006 in Mexico worden gehouden. Dit zal de eerste keer zijn dat een dergelijk forum op het Amerikaanse continent wordt gehouden. De topconferentie zal zich concentreren op het verschaffen van schoonwater en sanitaire voorzieningen voor derdewereldlanden. Mexico wordt, net als vele andere landen in Latijns-Amerika, geconfronteerd met watervervuiling, veroorzaakt door kunstmest, industrie, verdelgingsmiddelen en mijnbouw. Als er geen actie wordt ondernomen kunnen de snelle bewolkingsgroei en de klimaatveranderingen leiden tot een crisis tekort aan water. In heel Mexico wordt kraanwater ondrinkbaar beschouwd en fleswater wordt alleen geconsumeerd door personen die voldoende inkomsten hebben om het aan te schaffen.

Mexicaanse lente-intocht

Versierd met veren, amuletten en talismannen trokken honderdduizenden Mexicanen op 22 maart naar de eeuwenoude Teotihuacan piramiden voor het bijwonen van de voorjaarsequinox. Circa 2000 jaar geleden werd Teotihuacan gebouwd

door een naamloze stam en zou al sinds pre-koloniale tijden worden gebruikt voor de jaarlijkse rite op de eerste lentedag. Tegenwoordig is Teotihuacan een van de toeristische top attracties in Mexico, die inheemse priesters en new-age aanhangers aantrekt om de mystieke energie op te laden die volgens hen vrijkomt aan het begin van dit nieuwe seizoen.

Chili: Vrijhandelsakkoorden werpen vruchten af

De Chileense economie ondervindt steeds meer positieve effecten van de gesloten vrijhandelsakkoorden. De akkoorden met de Europese Unie, de Verenigde Staten en Zuid-Korea hebben geleid tot een toename van de export en een verbetering van de concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland. Een ander positief effect is de liberalisering van de dienstenmarkt.

De export steeg met een gemiddelde van 11,7% in de eerste negen maanden van 2003 tot een totale waarde van US\$ 15,4 miljard. Daarnaast is tevens de import gestegen en is met name de invoer van producten uit de Europese Unie gegroeid. De totale import nam toe met 9,4% tot een waarde van US\$ 13,2 miljard. Als gevolg van het vrijhandelsakkoord met de Europese Unie kunnen vrijwel alle Nederlandse niet-agrarische producten tariefvrij in Chili worden ingevoerd. Echter, ook voor landbouwproducten is vooruitgang geboekt, aangezien voor 60% van de producten uit deze sector geen invoertarief meer geldt. Naar verwachting zullen de agrarische tarieven de komende 8 jaar verder worden teruggedrongen.

Chileense kanssectoren

Chili is momenteel een aantrekkelijk land voor buitenlandse investeerders. Als gevolg van de Associatie-overeenkomst biedt het land zelfs bijzondere mogelijkheden voor Nederlandse ondernemingen. De Nederlandse ambassade in Santiago heeft de volgende zes sectoren belicht die grote kansen bieden. Door de veranderingen in de milieuwetgeving en de economische groei wordt de milieusector speciaal genoemd. Er bestaat een groeiende behoefte aan producten en diensten tegen luchtvervuiling, (afval) waterzuivering, consultancy op milieugebied en verwerking van afvalstoffen.

Een andere belangrijke sector is milieu- en biotechnologie. Als gevolg van het wegvallen van heffingen over export naar Europa zal de groei van de Chileense landbouwsector doorzetten. De export naar Europa zal toenemen, waardoor de vraag naar efficiëntere en schone productiemethoden en biotechnologische verbetering zal stijgen. Dit biedt veel mogelijkheden voor investeringen ter plekke en voor de export van Nederlandse kennis en machines. Verder biedt de opkomst van aardgas in Chili goede perspectieven voor bedrijven die actief zijn in de energiesector. Andere aantrekkelijke sectoren zijn de medische en farmaceutische sectoren en ICT. Bedrijven die hierin actief zijn hebben voordeel van de voorziene bescherming van intellectuele eigendomsrechten. Tenslotte bieden watermanagement en de financiële dienstverlening volgens de ambassade goede mogelijkheden voor Nederlandse investeerders.

Chileens Pumalin natuurpark

Jaren van hindernissen, slepende onderhandelingen met de Chileense overheid en slechte persberichten hebben de Amerikaanse miljonair, Douglas Tompkins, niet ontmoedigd om in Chili het grootste natuurpark van Latijns-Amerika op te zetten. Dertien jaar geleden wist hij zijn "Pumalin Park" te financieren met de opbrengst van zijn aandeel in het mode concern Esprit, waarvan hij medeoprichter was. Vervolgens werden verschillende faciliteiten waaronder wandelroutes en kampeerplaatsen aangelegd die het park bijzonder aantrekkelijk maken voor toeristen. Tevens zijn kleinschalige landbouwprojecten opgezet om de lokale gemeenschap werkgelegenheid te verlenen. De oppervlakte van het park is twee keer zo groot als het stedelijk gebied van de hoofdstad Santiago.

Geselecteerde weblinks

- www.euro2004.com, site over het Europees Kampioenschap voetbal in Portugal (Verschillende talen)
- www.chileinfo.com, Chileense business-site (Engels, Spaans)
- www.investinportugal.pt, Portugese investeringsite (Engels)
- www.investebrasil.org, Braziliaanse investeringsite (Engels, Portugees)

Bronnen: o.a. The Economist, Business Monitor International, Business Week, EVD, Latin Trade, El País, World Bank, InterAmerican Development Bank, Financial Times.

Disclaimer: TRANSFER Latin Business Consultancy makes no warranties or representations, and accepts no liability of any kind for any loss or damages resulting from the use of our website or any materials contained on it.

TRANSFER Latin Business Consultancy makes no warranties or representations that the materials on this website are error-free, or that they are fit for any particular purpose or requirements.

Transfer Nieuws

Milieumissie Spanje: Om Nederlandse bedrijven te laten profiteren van de grote kansen die de groeiende Spaanse markt voor schone technologie biedt, organiseert TRANSFER in opdracht van de EVD en in samenwerking met de milieuexperts Beco, een milieumissie naar Spanje, van 11-14 mei. De intakegesprekken zijn reeds van start gegaan. Voor meer informatie: milieumissie@transfer-lbc.com.

Spreekdag Spanje, Portugal & Latijns-Amerika:

Op uitnodiging van de Kamer van Koophandel Zwolle zal TRANSFER op 13 mei deze spreekdag verzorgen. Voor meer informatie: www.zwolle.kvk.nl, of neem contact op met dhr Freek Kouwe, manager internationale handel, fkouwe@zwolle.kvk.nl.

Internationale handelsdag: Op 18 mei zal TRANSFER met een stand aanwezig zijn op de internationale handelsdag van de Kamer van Koophandel Utrecht. Voor informatie kunt u terecht bij dhr Wim Schraeverus, manager internationale handel, wschraeverus@utrecht.kvk.nl.

Missie Portugal:

Hoewel op dit moment veel aandacht uitgaat naar het EK in Portugal, heeft dit land, mede als gevolg van dit enorme evenement, veel meer te bieden. Om hierop in te springen organiseert TRANSFER in samenwerking met de Kamers van Koophandel van Noord-Nederland half november een handelsmissie. Voor informatie of aanmelding voor een vrijblijvend intakegesprek kunt u contact opnemen met mw Margreet Lazonder, manager internationale handel, mlazonder@leeuwarden.kvk.nl.

TRANSFER Latin Business Consultancy

Al ruim 7 jaar is TRANSFER toonaangevend in het bieden van exportondersteuning aan Nederlandse ondernemingen die marktkansen willen benutten in de Spaans- en Portugeestalige landen van Europa en Latijns-Amerika. Dit doen we vanuit onze kantoren in Barcelona, São Paulo en Rotterdam.

Als partner van o.a. EVD, KvK, brancheverenigingen, Nederlandse Ambassades & Consulaten én uiteraard het bedrijfsleven, bieden wij exportondersteuning in de vorm van marktonderzoeken, partnerselecties, verkoop / distributiecoördinatie, en juridische en accountancydiensten in de sterk opkomende markten van Spanje, Portugal, Argentinië, Brazilië, Chili en Mexico.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met **Irma van Dijk** (irma@transfer-lbc.com)

Hoofdkantoor:
info@transfer-lbc.com
www.transfer-lbc.com
 Tel.: 010 - 478 07 60
 Fax: 010 - 221 53 73
 3001 BE Rotterdam

